

RAAP-RAPPORT 3843

Plangebied Dorpsstraat 58-60 te Mijdrecht

Gemeente De Ronde Venen

Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek

Archeologie | Cultuurhistorie | Erfgoed

Colofon

Titel: Plangebied Dorpsstraat 58-60 te Mijdrecht, gemeente De Ronde Venen;
archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek

Versie: 02-04-2019

Auteur: D. Peeters MA

Projectcode: MYDO

Bestandsnaam: RAAPrap_3843_MYDO_20190402

Autorisatie: drs. B. Jansen

ISSN: 0925-6229

RAAP

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

Telefoon: 0294-491 500

E-mail: raap@raap.nl

Website: www.raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2019

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Richard van der Helm heeft RAAP tussen 29-03-2019 en 02-04-2019 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Dorpsstraat 58-60 te Mijdrecht in de gemeente De Ronde Venen. Het onderzoek vond plaats in het kader van een omgevingsvergunning.

Voor het plangebied geldt een hoge verwachting voor de late middeleeuwen - nieuwe tijd. Het plangebied lag aan een centrale ontginningsas door het landschap en archeologische resten uit deze periode liggen mogelijk direct onder het maaiveld. De archeologische verwachting voor het veenlandschap dat zich ten tijde van de Late Bronstijd-Vroege Middeleeuwen heeft gevormd is laag. Dit drassig milieu zal geen intensieve bewoning of landbouw ondersteund hebben, maar zal hoogstens in gebruik zijn geweest voor extensief landgebruik (zoals jacht, visserij en het verzamelen van hout en riet). De archeologische verwachting voor de periode Neolithicum-Vroege Bronstijd op hogere en droge kreekruggen in het (inter)getijdenlandschap is middelhoog tot hoog. Op basis van de gemeentelijke verwachtingskaart kunnen zulke kreekruggen in het plangebied worden verwacht. Voor het Pleistocene dekzandlandschap geldt voor de periode paleolithicum – Mesolithicum een middelhoge verwachting. Dit pleistoceen dekzand bevindt zich vermoedelijk circa 8,5 tot 10,5 m –NAP. De exacte mate van verstoring en de mogelijkheid dat archeologisch relevante lagen en vondsten zich in het plangebied bevinden kan op basis van bureauonderzoek niet worden getoetst.

Hoewel de exacte diepte van de voorgenomen bodemingrepen onbekend is, blijkt op basis van de resultaten van het bureauonderzoek dat archeologische resten mogelijk bedreigd worden door de werkzaamheden. Archeologische resten kunnen zich direct onder het maaiveld bevinden. In het geval dat funderingspalen zullen worden geheid, kunnen ook eventueel aanwezige kreekruggen en het pleistoceen dekzand worden geroerd. De archeologische verwachting voor deze niveaus is middelhoog tot hoog. Gezien deze archeologische verwachting en de oppervlakte van het plangebied (dat de vrijstellingsgrens van 100 m² voor zone categorie 2b overschrijdt) wordt in het kader van de bestaande planvorming aanbevolen de onderstaande vervolgstap uit het proces van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ) te nemen. Om de verstoringsgraad onder het maaiveld vast te stellen en de archeologische verwachting te toetsen wordt een vervolgonderzoek geadviseerd in de vorm van een inventariserend booronderzoek (verkennende fase; IVO-O).

Inhoud

Samenvatting	3
Inhoud.....	4
1 Inleiding	5
1.1 Kader	5
1.2 Administratieve gegevens.....	7
1.3 Doel- en vraagstelling	7
2 Bureauonderzoek	9
2.1 Methode	9
2.2 Aardkundige situatie	9
2.3 Archeologische gegevens.....	12
2.4 Historische situatie	15
2.5 Huidige situatie	17
2.6 Toekomstige situatie	18
3 Gespecificeerde archeologische verwachting	20
4 Conclusies en advies	22
4.1 Conclusie	22
4.2 Advies	22
4.3 Tot slot.....	22
Literatuur	23
Overzicht van figuren, tabellen, bijlagen en appendices	24

1 Inleiding

1.1 Kader

Aanleiding

In opdracht van Richard van der Helm heeft RAAP tussen 29-03-2019 en 02-04-2019 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Dorpsstraat 58-60 te Mijdrecht in de gemeente De Ronde Venen (figuur 1).

Het onderzoek vond plaats in het kader van een omgevingsvergunning.

Juridisch en beleidskader

Het uitgangspunt voor dit onderzoek wordt gevormd door het wettelijk en beleidsmatig kader voor de ruimtelijke ordening en monumentenzorg. De bevoegde overheid is de bevoegde overheid die een besluit zal nemen over hoe om te gaan met de eventueel aanwezige archeologische waarden.

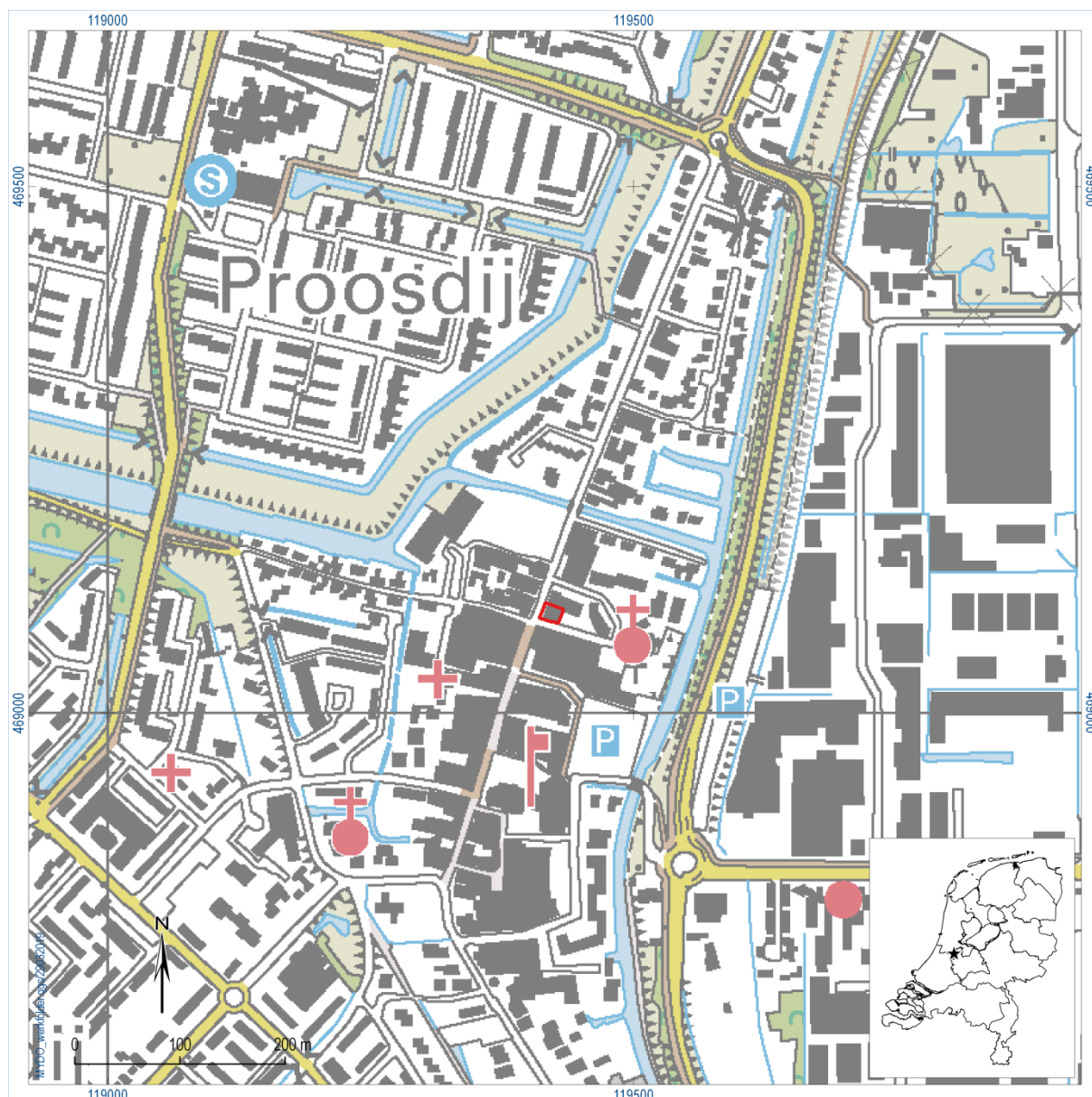
Op de archeologische beleidskaart van de gemeente De Ronde Venen ligt het plangebied in categorie 2b. Het beleid voor deze categorie schrijft voor dat er bij bodemingrepen groter dan 100 m² en dieper dan 30 cm -mv een archeologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd. Deze voorschriften zijn verankerd in het bestemmingsplan 'Kom Mijdrecht' (NL.IMRO.0736.BP005kommijdrecht-oh01). De omvang van de bodemingrepen bedraagt 275 m², terwijl de diepte van de voorgenomen graafwerkzaamheden nog onbekend is. De omvang van de bodemingrepen ligt boven de vrijstellingsgrens. Een archeologische onderbouwing met betrekking tot de eventuele aanwezigheid van archeologische waarden is daarom verplicht conform het vigerend beleid.

Kwaliteitsborging

De werkzaamheden zijn uitgevoerd onder certificaat BRL4000, conform artikel 5.4 van de Erfgoedwet. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep. De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), is door de minister aangewezen als norm.

RAAP is gecertificeerd voor de protocollen 4001 Programma van Eisen, 4002 Bureauonderzoek, 4003 Inventariserend veldonderzoek (landbodems), onderdelen proefsleuven en overig, 4004 Opgraven (landbodems) en 4006 Specialistisch onderzoek.

Zie bijlage 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden.

Figuur 1. Aanduiding plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).

1.2 Administratieve gegevens

Type onderzoek	Bureauonderzoek
Opdrachtgever	Richard van der Helm
Bevoegde overheid	Gemeente De Ronde Venen
Plaats	Mijdrecht
Gemeente	De Ronde Venen
Provincie	Utrecht
Centrumcoördinaten (X/Y)	119.420/469.093
Kadastrale gegevens	Gemeente: MDT01, Sectie: C, Perceelnummers: 8715 en 8726
Oppervlakte onderzoeksgebied/plangebied	275 m ²
Afbakening onderzoeksgebied	Tijdens onderhavig onderzoek is het plangebied inclusief een zone van 500 m rondom het plangebied onderzocht.
Onderzoeksperiode	29-03-2019 – 02-04-2019
Uitvoerder	RAAP West
Projectleider	D. Peeters MA
RAAP-projectcode	MYDO
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	4685149100
Beheer en plaats documentatie	RAAP regio West te Leiden

Tabel 1. Administratieve gegevens.

1.3 Doel- en vraagstelling

De doelstelling van het archeologisch vooronderzoek is het vaststellen van de archeologische waarde van het terrein, dan wel de archeologische vindplaats. Daartoe wordt informatie verzameld over bekende en verwachte archeologische resten teneinde een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Hiertoe is een aantal onderzoeksvragen geformuleerd:

- Hoe ziet de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw van het plan/onderzoeksgebied eruit?
- Welke gegevens met betrekking tot archeologische complexen in en rond het plan/onderzoeksgebied zijn reeds bekend?
- Wat was het historisch landgebruik van het plan/onderzoeksgebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?
- Wat is de gespecificeerde verwachting ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied? En wat zijn hiervan de prospectiekenmerken?

Algemeen

- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
- Op welke wijze kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?

- Met de inzet van welke zoekmethoden kunnen de verwachte archeologische resten systematisch opgespoord worden (zoeksleuven, booronderzoek, veldkartering, geofysisch etc.)?

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek dient ervoor om - op basis van verschillende bronnen - inzicht te krijgen in de genese van het landschap, de bodemopbouw en de sporen die het menselijk gebruik in de loop van de tijd heeft achtergelaten. Met behulp van deze gegevens wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld.

Naast de conform de KNA verplichte bronnen is door de gebiedsexperts van RAAP een beredeneerde keuze gemaakt uit betrouwbare bronnen die voor de archeologische verwachting relevante informatie bevatten (zie bijlage 2 voor de motivering). Daarvoor is gebruik gemaakt van de landelijk en voor RAAP digitaal beschikbare archieven. Voor de beschrijving van de historische situatie is gebruik gemaakt van hiervoor relevante informatiedragers. Voor de actuele metadata van de verzamelde gegevens (gemeente, plaats, etc.) wordt verwezen naar het van toepassing zijnde data-archief.

2.2 Aardkundige situatie

De landschappelijke basis in de omgeving van het plangebied wordt gevormd door Pleistoceen dekzand (Laagpakket van Wierden, Formatie van Boxtel). De top van deze door de wind afgezette zanden ligt in de directe omgeving van het plangebied vermoedelijk op een diepte van circa 8,5 tot 10,5 m –NAP (DINOloket), terwijl deze dekzanden zich in de noordoostelijke hoek van de gemeente De Ronde Venen ondieper (op ongeveer 4 tot 6 m –NAP) bevinden (van Heeringen e.a., 2017). De hoogteligging van en het reliëf binnen dit dekzandoppervlak zijn echter slechts globaal bekend. Het dekzandlandschap was bewoonbaar gedurende het Laat Paleolithicum en Mesolithicum.

Rond 4500 jaar voor Chr. lag het plangebied in een landschap dat kan worden gekenmerkt als een (inter)getijdenlandschap. Voor de beeldvorming is een zulk landschap misschien het beste met de Biesbosch in Noord-Brabant te vergelijken. De zee is diep doorgedrongen en heeft een systeem van brede en smalle geulen en kreken achtergelaten. Deze geulen en kreken stonden via grotere systemen in direct contact met de Noordzee en er zullen dan ook getijdenbewegingen (eb en vloed) merkbaar zijn geweest. Deze getijdewerking heeft (fijn zandige-)kleiige afzettingen afgezet (Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Wormer). De oeverwallen langs grotere en kleinere geulen kunnen geschikt zijn geweest voor bewoning. Op basis van de gemeentelijke verwachtingskaart kunnen kreekruigen uit deze periode (Neolithicum) in het plangebied worden verwacht (van Heeringen e.a., 2017).

In de loop van het Neolithicum heeft de stijgende zeespiegel geleid tot verdere vernatting van het plangebied. Hierbij 'verdronken' lagere delen van het landschap in veen dat zich in meters dikke pakketten vormde (Basisveen, Formatie van Nieuwkoop). Dit drassig milieu zal geen intensieve bewoning of landbouw ondersteund hebben, maar zal hoogstens in gebruik zijn geweest voor extensief landgebruik, zoals jacht, visserij en het verzamelen van hout en riet. Deze situatie bleef met de vorming van het Hollandveen (tevens Formatie van Nieuwkoop) in grote lijnen onveranderd tot en met de Vroege Middeleeuwen.

Vanaf de 12de eeuw na Chr. werden de veengebieden in de regio ontgonnen, waarbij een van de ontginningslinten het latere Mijdrecht betrof (Blijdenstijn, 2005). Vanaf natuurlijke of vooraf gegraven waterlopen werden (haaks op de natuurlijke helling van de veenkussens) parallelle afwateringssloten

gegraven. Hierdoor ontstonden op de afwateringsrichting georiënteerde strokenverkavelingen. Rondom de ontginningen werden voor-, zij- en achterkaden opgeworpen. Zo werden de ontginningen beschermd tegen overstromingen vanuit de veenrivieren en tegen andere wateroverlast vanuit het nog niet ontgonnen veen.

In de 16e eeuw werd door de groei van de steden in West-Nederland de vraag om brandstof alsmaar groter. Grote veengebieden werden afgegraven voor de turfwinning. Het gevolg van de turfwinning was dat er lokaal open waterplassen ontstonden waarbij bewoningskernen, waaronder Mijdrecht, als eilandjes of linten in het landschap lagen. Door golfslag breidden de waterplassen zich vaak uit tot grote binnenmeren. In de 19de eeuw zijn deze plassen drooggemaakt en bruikbaar gemaakt voor bewoning en intensieve landbouw. Door de veenaftgravingen en droogmakerijen liggen (inter)getijdeafzettingen (Laagpakket van Wormer) in grote delen van de regio aan de oppervlakte. In het plangebied en de historische kern van Mijdrecht is echter door middel van boringen aangetoond dat het zogenaamde Hollandveen nog onder het maaiveld ligt, waaruit valt af te leiden dat dit in deze dorpskern niet overal is afgegraven (van Heeringen e.a., 2017). Het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) ondersteunt deze observaties en laat tevens de locatie van enkele kreekkruggen in verveende gebieden in de omgeving van Mijdrecht zien (figuur 2).

Bodem en geomorfologie

Het plangebied staat gezien de huidige bebouwing niet op de bodem- en morfologische kaart. Zoals vermeld, wordt er in het plangebied echter Hollandveen relatief dicht onder het maaiveld verwacht. Op basis van geclassificeerde bodems in de omgeving gaat het hier wellicht om eerdveengronden en eutroof broekveen (Stiboka, 1982: code hVb).

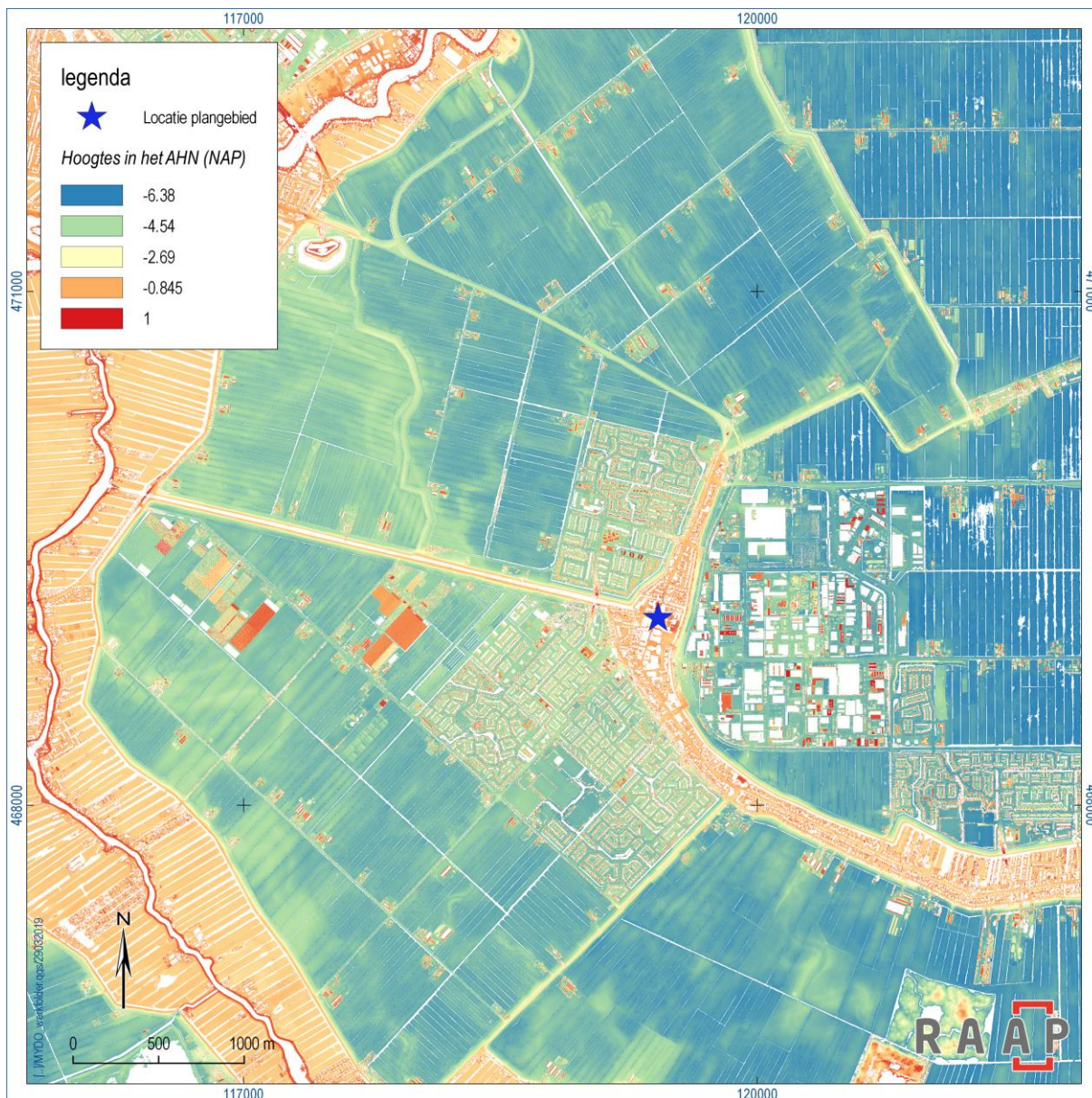
Maaiveld en grondwater

De maaiveldhoogtes in de nabijheid van het plangebied liggen grotendeels tussen 0,3 en 0,6 m –NAP (<https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/>). De grondwatertrap in het plangebied is onbekend. Gezien de classificatie van het grootste deel van de nabije omgeving als trap II(a) lijkt een vergelijkbare grondwaterstand echter voor de hand te liggen. Grondwatertrap II(a) wijst erop dat de gemiddelde grondwaterstand varieert tussen 25-40 en 50-80 –Mv. Een dergelijk hoge grondwaterstand betekent dat eventueel aanwezige organische archeologische resten (zoals hout en bot) vanaf 80 cm –Mv goed geconserveerd zullen zijn. Anorganische archeologische resten kunnen daarentegen vanaf maaiveld nog in goede staat in de bodem aanwezig zijn.

DINOloket

Op het DINOloket staan enkele boringen uit de directe omgeving van het plangebied. De boring B31B0063 is ongeveer 150 m ten zuiden van het plangebied gezet. Het maaiveld ligt hier 5,6 m –NAP. Tot 5,25 m –Mv is veen aangetroffen. Hieronder bevindt zich klei tot op 8,5 m –Mv, waaronder een dun pakket veen is aangetroffen (8,5-8,7 m –Mv). Circa 240 m ten zuidoosten van het plangebied bevindt het maaiveld zich op 4,85 m –NAP. Tot 1 m –Mv is hier Hollandveen aangetroffen. Hieronder bevindt zich tot op 3,7 m –Mv een pakket klei (Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Wormer), waaronder Basisveen is aangetroffen (3,7-5 m –Mv). Op 5 m –Mv bevindt zich zand (Formatie van Bostel) dat wellicht als pleistoceen dekzand moet worden geïnterpreteerd. Ongeveer 275 m ten noorden van het plangebied is boring B31B0640 gezet. Hier lag het maaiveld tevens een stuk lager dan in het plangebied (4,7 m – NAP). Direct onder het maaiveld is tot op 0,5 m diepte klei aangetroffen (Formatie

van Naaldwijk, Laagpakket van Walcheren). Hieronder zit een dunne laag Hollandveen. Tussen 0,7 m en 4,15 m –Mv is klei behorende tot de Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Wormer aangetroffen. Deze afzettingen worden tussen 3,4 en 4 m –Mv onderbroken door een pakket veen. Tussen 4,15 en 4,4 m –Mv bevindt zich Basisveen, waaronder de top van het pleistoceen dekzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden) is aangeboord.

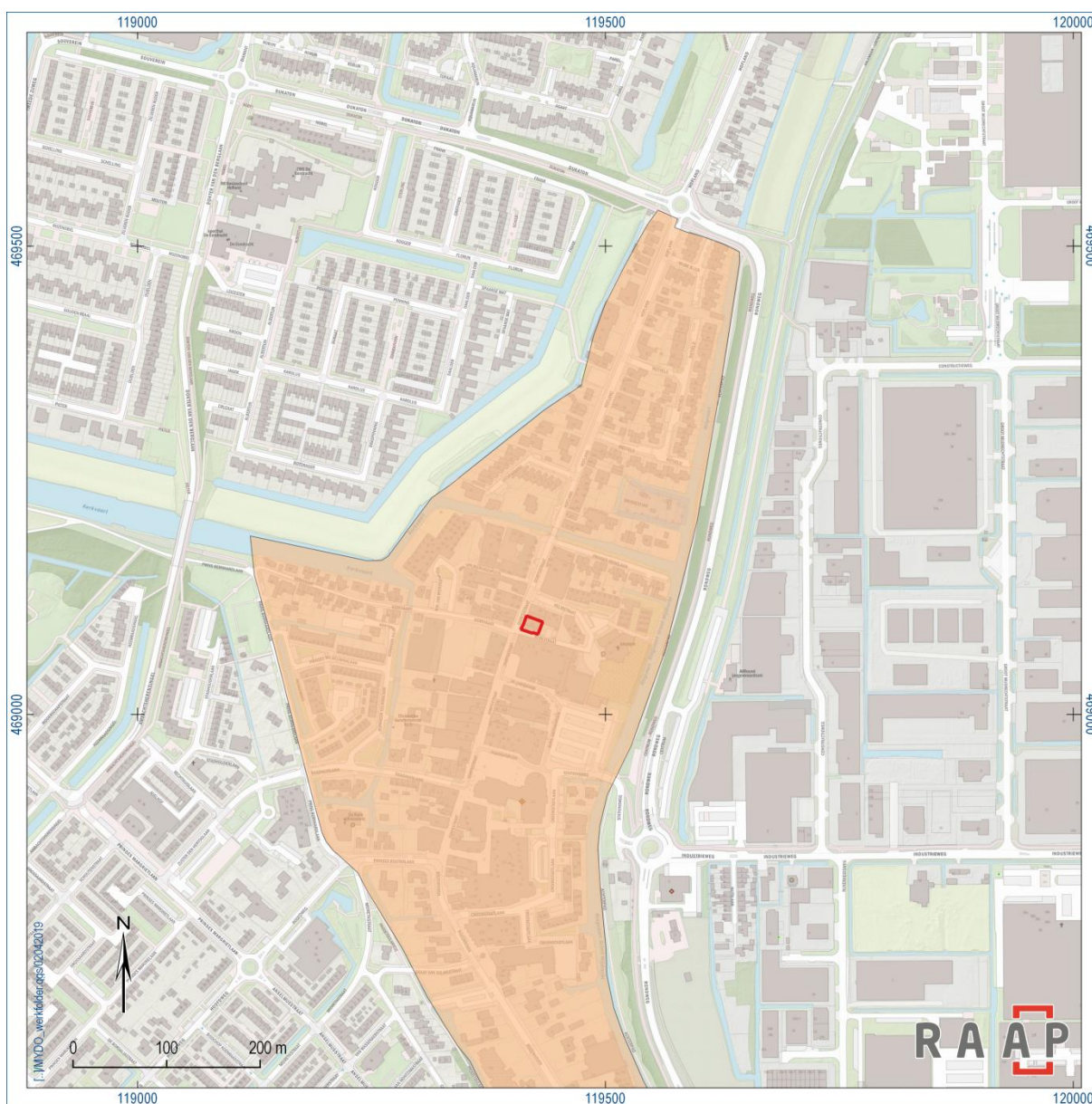

Figuur 2. De locatie van het plangebied geprojecteerd op het AHN.

2.3 Archeologische gegevens

Archeologiebeleid

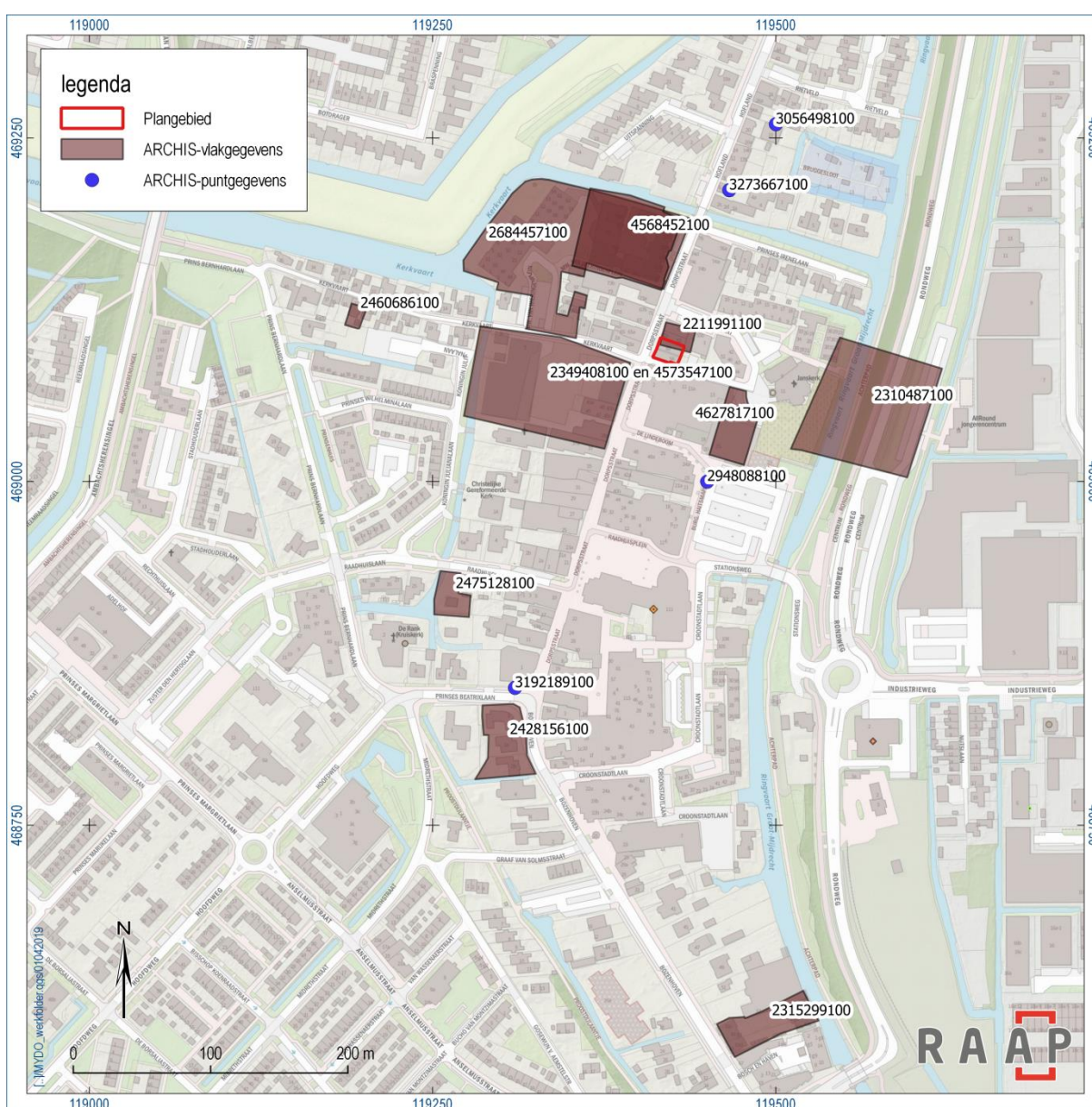
Op de archeologische beleidskaart van de gemeente De Ronde Venen ligt het plangebied in categorie 2b (van Heeringen e.a., 2017). Het beleid voor deze categorie schrijft voor dat er bij bodemingrepen groter dan 100 m² en dieper dan 30 cm -mv een archeologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd. De grondslag voor deze categorisering ligt in het feit dat het plangebied in een terrein van hoge archeologische waarde (de historische kern van Mijdrecht) op de archeologische monumentenkaart is gesitueerd (monumentnummer: 11917) (figuur 3). De bewoningskern van Mijdrecht kan worden gekarakteriseerd als een langgerekte ontginningskern en de omgrenzing van het monument is gebaseerd op topografische kaarten uit de 19de en begin 20ste eeuw.

Figuur 3. De situering van het plangebied in relatie tot de archeologische monumentenkaart.

Archeologische onderzoeken en meldingen in de omgeving (ARCHIS3)

In ARCHIS 3 staan meerdere archeologische onderzoeken binnen 500 m van het plangebied die de aardkundige en archeologische verwachting voor de historische kern van Mijdrecht ondersteunen (figuur 4). De rapportages betreffende enkele onderzoeken in de directe nabijheid zijn echter (nog) niet toegankelijk via het online systeem van ARCHIS. Een van deze rapportage betreft een booronderzoek van ADC Archeoprojecten dat een gebied ten noorden van het plangebied (en het noordelijke deel hiervan) omvat (ARCHIS-zaak: 2211991100). Hetzelfde geldt voor een proefsleuvenonderzoek dat door Transect in augustus 2018 is uitgevoerd circa 40 m ten zuidoosten van het plangebied (ARCHIS-zaak: 4627817100).

Figuur 4. In de tekst benoemde archeologische onderzoeken en –meldingen binnen 500 m van het plangebied in ARCHIS3.

Ongeveer 175 m ten noorden van het plangebied heeft RAAP in april 2005 een kleinschalig booronderzoek uitgevoerd (ARCHIS-zaak: 3056498100). Tot circa 100 cm –Mv blijkt de ondergrond relatief recent te zijn verstoord. Hieronder is een veenlaag met archeologische indicatoren (puinspijkers en een scherf gedraaid, roodbakkerd aardwerk) aangetroffen. Deze scherf kan naar alle waarschijnlijkheid als laat middeleeuws worden gedateerd, terwijl activiteit op deze locatie tot in de Nieuwe tijd aannemelijk lijkt (Jordanov, 2005).

Ongeveer 100 m ten noorden van het plangebied is er tijdens graafwerkzaamheden in 2012 een humeuze ophogingslaag met fragmenten baksteen aangetroffen (ARCHIS-zaak: 3273667100). Op basis van de vondstmelding reikt deze laag tot circa 150 cm –Mv, waaronder veen is aangetroffen. Tevens is er tijdens de graafwerkzaamheden een fragment van een kookpot gevonden, die waarschijnlijk uit de 17^e eeuw dateert.

In 2015 heeft BAAC ongeveer 50m ten noordwesten van het plangebied een bureau- en verkennend booronderzoek uitgevoerd (ARCHIS-zaak: 2684457100). Hierbij is het oostelijke deel van de in figuur 4 weergegeven polygoon door middel van boringen onderzocht. Tijdens dit onderzoek zijn recente bodemverstoringen op variërende dieptes (tussen 45 en 110 cm –Mv) aangetroffen (Kalisvaart, 2015). Hieronder bevindt zich een veraard veenpakket, terwijl er vanaf 1,5-1,8 m –Mv een (klei-op-)veenpakket is aangetroffen. Tussen 410 en 480 cm –Mv is de top van (inter)getijdeafzettingen aangetroffen (Formatie van Naalwijk, Laagpakket van Wormer). De archeologische verwachting voor deze respectievelijke lagen is hoog voor de nieuwe tijd, de (late) middeleeuwen-nieuwe tijd, en het Laat Mesolithicum-Vroege Bronstijd. Op basis van dit onderzoek is er in 2017 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door Vestigia (ARCHIS-zaak: 4568452100). De rapportage betreffende dit onderzoek is (nog) niet online toegankelijk.

In het plangebied Molenhof (aan de overzijde van de kruising Dorpsstraat-Kerkvaart/Kerstraat) heeft RAAP in 2011 tevens enkele verkennende boringen gezet (ARCHIS-zaak: 2349408100). Onder een laag ophoogzand van circa 30-50 cm dik, is hierbij een pakket veraard veen aangetroffen dat varieert in dikte (tussen 50 en 165 cm). In dit pakket bevinden zich meerdere fragmenten puin en aardwerk (inclusief een scherf roodbakkerd, geglaazuurd aardewerk). Dit pakket is geïnterpreteerd als een 'archeologisch ophoogpakket'. Tussen 80 en 205 cm –Mv is de top van het Hollandveen aangetroffen, terwijl de top van het Laagpakket van Wormer zich tussen 360 en 570 cm –Mv bevindt (Warning, 2011). De resultaten van dit onderzoek gaven aanleiding tot een archeologische begeleiding van de graafwerkzaamheden. Deze begeleiding is in 2017-2018 uitgevoerd door VU-hbs archeologie (ARCHIS-zaak: 4573547100).

Verder naar het westen (circa 200 m van het plangebied) is er tevens een verkennend archeologisch uitgevoerd (ARCHIS-zaak: 2460686100). Onder verschillende (recente) verstoringen zijn ophoogpakketen en gedempte slootvullingen uit de Nieuwe Tijd aangetroffen (Verschoof-van der Vaart, 2014). In alle vijf gezette boringen is veen aangetroffen, waarvan de top zich respectievelijk tussen 105 en 305 cm –Mv (2,65 en 5,05 m –NAP) bevindt. Tussen 405 en 500 cm –Mv (6,05 en 6,80 –NAP) is de top van het Laagpakket van Wormer aangeboord. Deze top bestaat uit een kalkloze, licht humeuze laag van circa 20-30 cm dikte.

Ongeveer 100 m ten oosten van het plangebied heeft RAAP in 2010 een grootschaliger booronderzoek en geofysisch onderzoek (grondradar) uitgevoerd, waarbij het voormalig kasteel 'het Proostenhuis' is onderzocht (ARCHIS-zaak: 2310487100; Jordanov, 2011). De eerste fase van dit kasteel lijkt vlak na de 12^e eeuw te zijn opgetrokken en verschijnt op enkele historische kaarten (bijvoorbeeld op figuur 5a),

terwijl het kasteel op basis van gelijksoortige documenten vóór de periode 1811-1832 lijkt te zijn afgebroken. Vanaf 1,1 m –Mv (4,3 m –NAP) zijn vullingen van de buitengracht en binnengracht in de boringen aangetroffen. Tevens zijn er resten hout (die waarschijnlijk samenhangen met beschoeiingen) en baksteen (die waarschijnlijk behoren tot de funderingen van de woontoren) gevonden. In de boringen is de top van het Hollandveen op variërende dieptes aangetroffen. Dit varieert van 3,4 m – NAP in het westen tot 5,6 m –NAP in het oosten. In het oostelijke deel van het onderzochte gebied is dit veenpakket zeer dun of ontbreekt dit veen zelfs plaatselijk, hetgeen in verband kan worden gebracht met de grens van de droogmakerijen (welke ook in het AHN duidelijk waar te nemen is; figuur 2). De top van het veen is vaak wat steviger en bevat puinbrokjes en fragmenten leisteen. Deze laag wordt geïnterpreteerd als een oud loopvlak op een ophoging van veen met zandbijmenging. In de meeste boringen is er tussen dieptes van 5,7 en 6,4 m –NAP de top van het Laagpakket van Wormer aangeboord.

Circa 90 m ten zuidoosten van het plangebied zijn er tijdens graafwerkzaamheden in 1992 archeologische resten aan het licht gekomen (ARCHIS-zaak: 2948088100). Dit betreft onder ander fundamenteën uit de 17^e eeuw (en later) en aardewerk, leer en een waterput uit de late middeleeuwen - nieuwe tijd.

Argo heeft 210 m ten zuidwesten van het plangebied enkele verkennende boringen gezet (ARCHIS-zaak: 2475128100; de Ruiter & Vaars, 2015). In de boringen bevinden zich recent opgebrachte en verstoorde pakketten onder het maaiveld (tot circa 40-80 cm –Mv). Ongeveer 100 cm –Mv bevindt zich een oudere ophogingslaag, waarin twee fragmenten aardewerk uit de 18de-19de eeuw zijn gevonden. Op 110 cm –Mv is de top van het veen aangeboord.

Op 270 m ten zuiden van het plangebied is er op enkele kavels in 2013 een verkennend booronderzoek door Bureau voor Archeologie uitgevoerd (ARCHIS-zaak: 2428156100; de Boer, 2014). Hierbij zijn er verschillende ophoogde en verstoorde lagen onder het maaiveld aangetroffen, waaronder zich veen bevindt. Aan de overzijde van de Prinses Beatrixlaan, heeft de AWN ('Vereniging van Vrijwilligers in de Archeologie') tevens enkele boringen uitgevoerd en is er een kleinschalige proefput gegraven (ARCHIS-zaak: 3192189100). Op het veenpakket is hier een dikke puinlaag aangetroffen, die vondsten uit de late middeleeuwen - nieuwe tijd bevat.

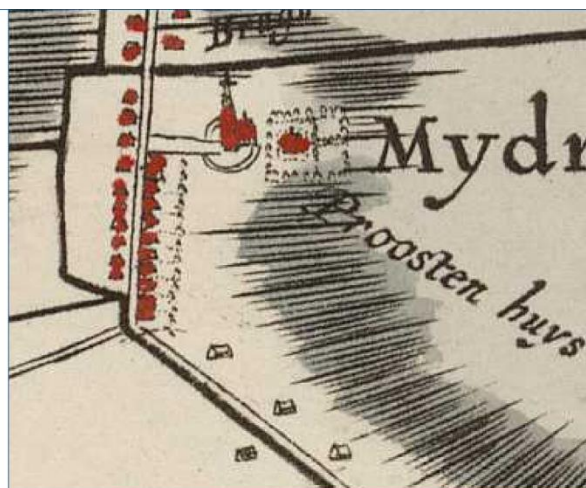
In 2011 heeft RAAP ongeveer 475 m ten zuiden van het plangebied verkennende en karterende boringen gezet (ARCHIS-zaak: 2315299100; Coppens & Kroes, 2011). Onder een laag met recente bodemverstoringen is er variërend tussen circa 80 en 140 cm –Mv een veenlaag met archeologische indicatoren aangetroffen. Deze veenlaag wordt geïnterpreteerd als een antropogeen ophogingspakket dat verband houdt met bewoning op de ontginningsas uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Hoewel er in het onderzochte gebied een (bewoonbare) kreekrug uit het Neolithicum in de ondergrond werd verwacht, is deze kreekrug niet in de boringen (die tot maximaal 7 m –Mv zijn uitgevoerd) aangetroffen.

2.4 Historische situatie

Op basis van historische kaarten kan inzicht worden verkregen in de het historisch gebruik van een gebied van na de late middeleeuwen tot begin 20^e eeuw. In die periode was men veel meer dan nu gebonden aan de (on)mogelijkheden die het natuurlijke landschap bood voor bewoning en andere vormen van landgebruik. Het historisch gebruik zegt daarmee iets over de archeologische potentie van het gebied. Daarnaast kan het informatie leveren over eventuele bodemverstoringen die in het verleden hebben plaats gevonden.

a) Nieuwe Kaart van den Lande van Utrecht (de Roy, 1696)

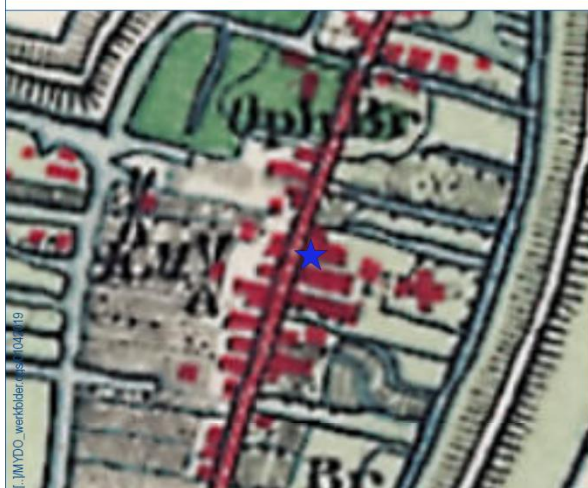
b) 't Hooge Heemraedschap van Rhymland, 1746 [1647]

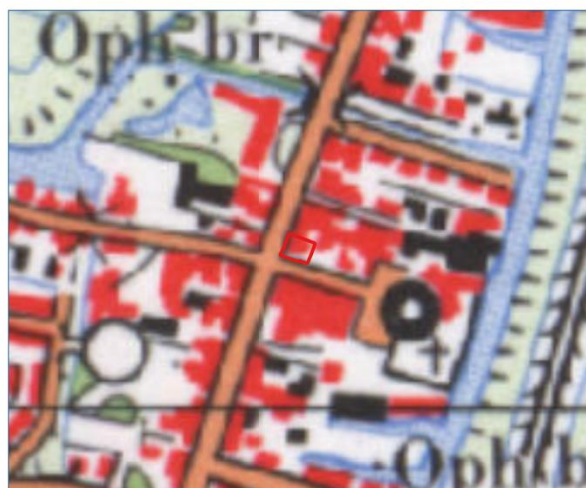
c) Kadastrale kaart (1811-1832)

d) Topografische en Militaire Kaart, 1850

e) Topografische kaart, 1878

f) Topografische kaart, 1977

Figuur 5. Overzicht van historische en topografische kaarten.

Mijdrecht is te vinden op de 'Nieuwe Kaart van den Lande van Utrecht' (1696), die is gemaakt door Bernard de Roy (figuur 5a). De regio is al vanaf de 12de eeuw ontgonnen. Naar alle waarschijnlijkheid, wijkt het stratenpatroon en de locatie van de weteringen op de Roy's kaart niet veel af van de periode van deze eerste ontginningen. De Dorpsstraat (direct ten westen van het plangebied) valt op deze kaart te herkennen. Naast bomen, is er ook bebouwing langs deze weg weergegeven. Mijdrecht is ook op de kaart van het 'Hooge Heemraedschap van Rhyndland' gekarteerd. De eerste versie van deze kaart stamt uit 1647 en is vervaardigd door Douw en van Brouckhuijsen. In 1687 is de kaart een tweede maal uitgegeven en een derde herziene uitgave is in 1746 uitgegeven door Melchior Bolstra (fig. 5b). Deze herzieningen lijken vooral betrekking te hebben gehad op de droogmakerijen. De exacte ligging van het plangebied op deze twee kaarten valt met enige waarschijnlijkheid te reconstrueren: het plangebied moet ten westen van 't Huys/het 'Proostenhuis liggen. Uitgaande van het moderne stratenpatroon, ligt het plangebied tevens ten westen van de weergegeven kerk (vermoedelijk een voorloper van de Janskerk) en net ten noorden van de weg van de kerk naar de Dorpsstraat op de kaart van Bolstra. Hoewel er geen bebouwing op de vermoedelijke locatie van het plangebied is weergegeven valt dit (zeker voor de 18de eeuw) niet uit te sluiten: zoals vermeld is Bolstra's herziene uitgave vooral gefocust op het vernieuwen van de situatie met betrekking tot de droogmakerijen en is de gekarteerde nederzettingstopografie mogelijk gebaseerd op een situatie die ten tijde van 1746 al in het verleden lag. De eerste kadastrale kaarten geven een gedetailleerder beeld van de situatie in het plangebied (figuur 5c). De kaart is niet noord georiënteerd, maar op basis van de locatie van de weergegeven (Jans)kerk en het stratenpatroon valt af te leiden dat het plangebied zich op perceel 187 moet bevinden. Dit perceel is gedurende het begin van de 19de eeuw (en vermoedelijk al eerder) bebouwd. Naast dat de Topografische en Militaire Kaart uit 1850 en latere topografische kaarten interessant zijn in het licht van de ontwikkelingshistorie van Mijdrecht, laten ze ook bebouwing in het plangebied zien en lijkt er wat dat betreft weinig verandering binnen het plangebied plaats te vinden.

2.5 Huidige situatie

Aan de hand van actuele gegevens van recente luchtfoto's, Google Street View, locatiebezoek en navraag bij de opdrachtgever zijn de onderstaande zaken over de huidige situatie te melden.

Huidig grondgebruik	Bebouwd (figuur 6)
Hoogteligging maaiveld	Circa 0,3 - 0,6 m –NAP
Grondwatertrap of -stand	Waarschijnlijk grondwatertrap II(a)
Milieutechnische condities	Met het bodemonderzoek zijn bij 2 van de 3 geanalyseerde (meng)monsters afwijkende verhogingen aangetoond
Aanwezige constructies (funderingen, kelders e.d.)	De huidige bebouwing is niet onderkelderd
Locatie en diepte van kabels/leidingen	Waarschijnlijk binnen 100 cm -Mv

Tabel 2. Overzicht van de huidige situatie van het plan/onderzoeksgebied.

Figuur 6. Luchtfoto en foto van de huidige situatie.

2.6 Toekomstige situatie

Uit navraag bij de opdrachtgever is het volgende gebleken over de toekomstige situatie:

Aard	Sloop van de huidige bebouwing en nieuwbouw. Deze nieuwbouw bezit een begane grond en 3 etages. De nieuwbouw wordt niet onderkelderd. De fundering wordt onderheid.
Omvang en diepte	Circa 275 m ² . De exacte diepte van de graafwerkzaamheden is onbekend.
Invloed op maaiveld en grondwater	Onbekend
Toekomstig gebruik	Winkels en appartementen

Tabel 3. De toekomstige situatie.

Figuur 7. Inrichtingsplan.

3 Gespecificeerde archeologische verwachting

In het plangebied kunnen verschillende landschappen worden verwacht. Elk van deze milieus was dominant gedurende bepaalde perioden en bood de mens een eigen set aan gebruiksmogelijkheden. Deze landschappen hebben ieder een eigen archeologische verwachting.

Op basis van de tijdens het bureauonderzoek verzamelde gegevens is een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Deze geeft inzicht in de aard en de ouderdom (inclusief omvang en uiterlijke kenmerken), (diepte)ligging, en gaafheid van eventueel aanwezige archeologische resten.

Het dekzandlandschap

Het dekzandlandschap heeft een middelhoge tot hoge verwachting voor het Laat Paleolithicum en Mesolithicum. De top van deze door de wind afgezette zanden ligt in de directe omgeving van het plangebied vermoedelijk op een diepte van circa 8,5 tot 10,5 m –NAP. De hoogteligging van en het reliëf binnen dit dekzandoppervlak zijn echter slechts globaal bekend.

Indien intact, bevinden mogelijk aanwezige archeologische resten zich in de top van het dekzand. Voor landschappelijke zones met een sterke (ecologische) gradiënt - zoals dekzandruggen - geldt een hoge archeologische verwachting voor (paleolithische-mesolithische) seizoenskampen en meervoudig bezochte kampen met een dichte strooiing van vuursteenmateriaal. Voor overige zones (vlakkere delen, of kleine kopjes binnen het dekzandlandschap) geldt een middelhoge archeologische verwachting voor kleinere, eenfasige nederzettingslocaties. Wel kunnen plaatselijk kleine (jacht-)kampementjes of specifieke vindplaatstypen voorkomen (graven, rituele deposities, e.d.).

Het getijdeland (neolithicum – vroege bronstijd)

Het getijdeland dat in het Neolithicum werd gevormd was over het algemeen zeer slecht geschikt voor bewoning. De archeologische verwachting voor hogere en droge kreekruggen in het landschap is echter middelhoog tot hoog. Zulke landschappelijke vormen waren geschikt voor bewoning. Op basis van de gemeentelijke verwachtingskaart en de toelichting hierop kunnen zulke kreekruggen in het plangebied worden verwacht (van Heeringen e.a., 2017). Indien aanwezig, zullen resten van bewoning zich in de top van gerijpte oeverwallen bevinden en in een archeologische laag herkenbaar zijn aan fragmenten houtskool, verbrande leem, mogelijk aardewerk en al of niet verbrand bot.

Het veenlandschap (late bronstijd - vroege middeleeuwen)

De archeologische verwachting voor het veen is laag. Het veenlandschap is in een nat milieu ontstaan. Dit drassig milieu zal geen intensieve bewoning of landbouw ondersteund hebben, maar zal hoogstens in gebruik zijn geweest voor extensief landgebruik, zoals jacht, visserij en het verzamelen van hout en riet.

Voor gebieden met een lage archeologische verwachting geldt in de regel dat de verwachte dichtheid aan archeologische resten laag is. Dit betekent dus niet dat er geen archeologische resten aanwezig

zijn. Indien aanwezig, zal de conservering van archeologische resten goed zijn. Gezien de hoge grondwaterstand in het plangebied geldt dit voor organische en anorganische resten.

Het veenontginningslandschap (late middeleeuwen en later)

De archeologische verwachting voor de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd is hoog. Ter plaatse van het plangebied lijken grootschalige veenaafgravingen niet te hebben plaatsgevonden. Waar nu het plangebied ligt, lag een ontginningsas. Het veen is hier niet verdwenen, vermoedelijk omdat er is gewoond. Er bestaat dus een kans op het aantreffen van resten van bewoning uit de periode vanaf de 12e eeuw, al zijn er pas duidelijke aanwijzingen voor bewoning vanaf de 19e eeuw. Resten kunnen vanaf direct onder maaiveld worden verwacht en zullen bestaan uit fragmenten houtskool, leem, baksteen, mortel, aardewerk, bot, metaal en glas. De kans is echter aanwezig dat oudere resten sterk verstoord zijn door jongere bouwactiviteiten. Het is onbekend hoe en op welke manier de huidige bebouwing van het plangebied de bodemopbouw heeft verstoord.

4 Conclusies en advies

4.1 Conclusie

Op grond van de onderzoeksresultaten en onder verwijzing naar de doelstellingen, kunnen de volgende uitspraken worden gedaan:

Voor het plangebied geldt een hoge verwachting voor de late middeleeuwen - nieuwe tijd. Het plangebied lag aan een centrale ontginningsas door het landschap en archeologische resten uit deze periode liggen mogelijk direct onder het maaiveld. De archeologische verwachting voor het veenlandschap dat zich ten tijde van de late bronstijd-vroege middeleeuwen heeft gevormd is laag. Dit drassig milieu zal geen intensieve bewoning of landbouw ondersteund hebben, maar zal hoogstens in gebruik zijn geweest voor extensief landgebruik (zoals jacht, visserij en het verzamelen van hout en riet). De archeologische verwachting voor hogere en droge kreekruggen in het (inter)getijdenlandschap van het neolithicum-vroege bronstijd en het Pleistocene dekzandlandschap is middelhoog tot hoog. Op basis van de gemeentelijke verwachtingskaart kunnen zulke kreekruggen in het plangebied worden verwacht, terwijl het Pleistocene dekzand zich vermoedelijk circa 8,5 tot 10,5 m –NAP bevindt.

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan de mate en diepte waarop de bodem onder het maaiveld reeds verstoord is niet worden bepaald..

4.2 Advies

Hoewel de exacte diepte van de voorgenomen bodemingrepen onbekend is, blijkt op basis van de resultaten van het bureauonderzoek dat archeologische resten mogelijk bedreigd worden door de werkzaamheden. Archeologische resten kunnen zich direct onder het maaiveld bevinden. In het geval dat funderingspalen zullen worden geheid, zullen eventueel aanwezige kreekruggen en het pleistocene dekzand worden geroerd. De archeologische verwachting voor deze respectievelijke lagen is middelhoog tot hoog. Gezien deze archeologische verwachting en de oppervlakte van het plangebied (dat de vrijstellingsgrens van 100 m² voor zone categorie 2b overschrijdt) wordt in het kader van de bestaande planvorming aanbevolen de onderstaande vervolgstap uit het proces van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ) te nemen.

Om de verstoringsgraad onder het maaiveld vast te stellen en de archeologische verwachting te toetsen wordt een vervolgonderzoek geadviseerd in de vorm van een inventariserend booronderzoek (verkenkende fase; IVO-O). Hoewel de huidige bebouwing van het plangebied (die in de loop van 2020 zal worden gesloopt) en mogelijke grondverontreinigingen een dergelijk vervolgonderzoek bemoeilijken, lijkt een IVO-O de meest geëigende methode om de opbouw van de ondergrond en/of bodemverstoringen gedetailleerd in kaart te brengen. Aan de hand daarvan kan de in dit bureauonderzoek opgestelde archeologische verwachting worden getoetst en kunnen concrete gegevens worden verzameld over gaafheid en diepteligging van de verwachte archeologische resten.

4.3 Tot slot

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de bevoegde overheid, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Literatuur

- Blijdenstijn, R., 2005. Tastbare tijd, de cultuurhistorische atlas van de provincie Utrecht. Provincie Utrecht, Utrecht.
- de Boer, A., 2014. Prinses Beatrixlaan en Bozenhoven, Mijdrecht, gemeente De Ronde Venen: een bureau- en booronderzoek. Bureau voor Archeologie Rapport 2013.41. Bureau voor Archeologie, Utrecht.
- Coppens, C.F.H. & R.A.C. Kroes, 2011. Plangebied Bozenhoven 57-63 te Mijdrecht, gemeente De Ronde Venen Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (verkennende en karterende fase). RAAP-NOTITIE 3829. RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., Weesp.
- van Heeringen, R.M., R. Schrijvers, C.A. Visser & W.J. Weerheijm, 2017. Herziening van de archeologische beleidskaart van de gemeente De Ronde Venen 2016. Vestigia-rapport 1385. Vestigia BV, Amersfoort.
- Jordanov, M., 2005. Plangebied Rietveld te Mijdrecht, gemeente De Ronde Venen; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek met veldtoets. RAAP-notitie 1114. RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., Amsterdam.
- Jordanov, M., 2011. Plangebied voormalig kasteel het Proostenhuis, gemeente De Ronde Venen; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (karterende fase). RAAP-rapport 2273. RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., Weesp.
- Kalisvaart, C.C., 2015. Gemeente De Ronde Venen Auteur: Plangebied Dorpsstraat 75 (fase 1) te Mijdrecht. Inventariserend veldonderzoek (verkennende fase). BAAC-rapport V-15.0139. BAAC B.V., 's-Hertogenbosch.
- Koomen, A.J.M. & G.J. Maas, 2004. Geomorfologische kaart Nederland (GKN). Achtergronddocument bij het landsdekkende digitale bestand. Alterra-rapport 1039, Wageningen.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- de Ruiter, D.L. & J.P.L. Vaars, 2015. Archeologisch bureau- en verkennend booronderzoek aan de Raadhuislaan 23 te Mijdrecht, gemeente De Ronde Venen. Argo-rapport 63. Archeologenbureau Argo, Zaandam.
- SIKB, 2016. Beoordelingsrichtlijn Archeologie. BRL SIKB 4000. SIKB, Gouda.
- Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen, M. Verbruggen, 2012. Leidraad inventariserend veldonderzoek: deel: karterend booronderzoek, versie 2.0. SIKB, Gouda.
- Verschoof-van der Vaart, W.B., 2014. Plangebied Kerkvaart 31 in Mijdrecht, gemeente De Ronde Venen; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennende fase). RAAP-notitie 4995. RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., Weesp.
- Warning, S., 2011. Plangebied Molenhof in Mijdrecht, gemeente De Ronde Venen; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (verkennende fase). RAAP-notitie 4054. RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., Weesp.
- Weerts, H., J. Schokker, K. Rijdsdijk & C. Laban, 2006. Geologische overzichtskaart van Nederland. TNO Bouw en Ondergrond, Utrecht.

Overzicht van figuren, tabellen, bijlagen en appendices

Figuren:

Figuur 1. Aanduiding plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).	6
Figuur 2. De locatie van het plangebied geprojecteerd op het AHN.	11
Figuur 3. De situering van het plangebied in relatie tot de archeologische monumentenkaart.	12
Figuur 4. In de tekst benoemde archeologische onderzoeken en –meldingen binnen 500 m van het plangebied in ARCHIS3.	13
Figuur 5. Overzicht van historische en topografische kaarten.	16
Figuur 6. Luchtfoto en foto van de huidige situatie.	18
Figuur 7. Inrichtingsplan.	19

Tabellen:

Tabel 1. Administratieve gegevens.	7
Tabel 2. Overzicht van de huidige situatie van het plan/onderzoeksgebied.	17
Tabel 3. De toekomstige situatie.	18

Bijlagen:

- Bijlage 1. Tijdschaal.
- Bijlage 2. Motivatie geraadpleegde bronnen.

Bijlage 1. Tijdschaal

Archeologische perioden					
Tijdperk				Datering	
Recente tijd					
Nieuwe tijd			C	1945	
			B	1850	
			A	1650	
Middeleeuwen			Laat B	1500	
			Laat A	1250	
	Vroeg	D: Ottoonse tijd	1050		
		C: Karolingische tijd	900		
		B: Merovingische tijd	725		
		A: Volksverhuizingstijd	525		
			450		
Romeinse tijd			Laat	270	
			Midden	70 na Chr.	
			Vroeg	15 voor Chr.	
Prehistorie	IJzertijd			Laat	250
				Midden	500
				Vroeg	800
	Bronstijd			Laat	1100
				Midden	1800
				Vroeg	2000
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)			Laat	2850
				Midden	4200
				Vroeg	4900/5300
	Mesolithicum (Midden Steentijd)			Laat	6450
				Midden	8640
				Vroeg	9700
	Paleolithicum (Oude Steentijd)			Laat	12.500
				Jong B	16.000
				Jong A	35.000
				Midden	250.000
				Oud	

tabel1_standaard_Archeologisch_RAAP_2014

label1_standard_Archeologisch_RAAP_2014

Bijlage 2. Motivatie geraadpleegde bronnen

LS03 en LS04, motivatie voor de keuze van de geraadpleegde bronnen (+ indien van toepassing)

Bron	Geraadpleegd en afgebeeld/beschreven	Geraadpleegd, niet afgebeeld	Niet beschikbaar voor dit plan-/onderzoeksgebied	Bevat geen (nieuwe) relevante informatie	Opmerking
Bodemkaart van NL	+				
Geologische kaart van NL	+				
Geomorfologische kaart van NL	+				
Gedetailleerde bodemkaarten			+		
DINO	+				
Gegevens milieukundig bodemonderzoek	+				
Actueel Hoogtebestand Nederland	+				
Lucht- en satellietfoto's	+				
Topografische kaart van Nederland	+				
Oud(st)e kadasterkaarten	+				
Historische kaarten van Nederland	+				
Beeldmateriaal bouwhistorie			+		
Archeologische en cultuurhistorische rapportages	+				
Archieven (RAAP)	+				
Eigenaar en gebruiker	+				
AMK	+				
ARCHIS	+				
CMA	+				
CAA	+				
CHW	+				
Literatuur (arch./aardwet.)	+				
Gebiedsgerichte specialisten			+		
Amateurarcheologen			+		
Gemeentelijke waarden- of verwachtingskaart	+				
Archeologisch depot			+		